

At være eller ikke være kandidat til menighedsrådet

Af Steen Marquard Rasmussen, sociologisk vidensmedarbejder i Folkekirken Uddannelses- og Videnscenter, 2017

Interessen for at være kandidat

Hvor mange har lyst til at stille op til menighedsrådet? Og hvordan adskiller disse sig fra dem, der under ingen omstændigheder vil?

Svarene fra over 2.700 medlemmer af folkekirken, der er fyldt 18 år, viser, at knap 2% umiddelbart er villige til at være kandidat, mens yderligere 6% ville sige ja, hvis de blev opfordret til det. Det lyder måske ikke af så meget, men de to grupper udgør til sammen cirka 280.000 mennesker, og dette er ganske mange i betragtning af, at der i forbindelse med et menighedsrådsvalg på landsplan skal vælges under 13.000 menighedsrådsmedlemmer, er der tale om ganske mange potentielle kandidater.

De vigtigste forskelle mellem de villige og de uvillige

Hvis man sammenligner de 8%, dermed eller uden en personlig opfordring, er villige til at sidde i menighedsråd, med de 92%, der ikke er det, så viser det sig som ventet, at personer, der allerede sidder i menighedsråd eller har deltaget i opstillingsmøder, i højere grad er villige til at være kandidater end andre. Mere bemærkelsesværdigt er det, at det har lige så stor betydning, hvis man er eller har været medlem af et politisk parti, eller hvis man er aktiv i det lokale foreningsliv. Det forhold, at der i visse familier er tradition for at deltage i menighedsrådsarbejdet, som tidligere undersøgelser har påvist (jf. Rasmussen 2012: 38f.), understøttes også af denne undersøgelse.

Det er heller ikke overraskende, at ønsket om at stille op til menighedsrådet er mest udbredt blandt de religiøse mennesker. Det er dog værd at bemærke, at der ikke er forskel på dem, der er lidt og meget religiøse. Det afgørende skel går mellem dem, der *ikke er* religiøse og dem, der *er lidt* religiøse. Religiøsiteten har altså den betydning, at det er fuldt ud tilstrækkeligt at være lidt religiøs for at kunne se sig selv som en kandidat til menighedsrådet. Det vil sige, at dette råd ikke har det image, at det kun er for de særligt fromme; lidt religiøsitet er nok.

Dertil kommer, at antallet af forskellige kontakter til folkekirken i det forløbne år er af stor betydning. Men også her gælder det, at det afgørende skel går mellem dem, der har haft 0-1 kontakt, og dem, der har haft 2-3 forskellige kontakter. Det har altså betydning for villigheden til at være kandidat, at man har haft kontakt til folkekirken til mere end én slags arrangementer, men det er ikke vigtigt, om man har deltaget i mere end tre forskellige slags kirkelige aktiviteter eller ej. Dette viser, at menighedsrådet ikke har det image, at det kun er for de særligt aktive; deltagelse i lidt forskellige aktiviteter er nok.

Folkekirkemedlemmernes uddannelse har også en vis betydning, dog således at det alene er personer med en lang eller en mellemlang uddannelse, der skiller sig ud ved at have en næsten dobbelt så stor tilbøjelighed til at melde sig som kandidater.

Hvilke opfordringer virker?

Det viser sig, at det ikke er ligegyldigt, hvem der kommer med opfordringen om at stille op som kandidat. Opfordringerne fra en i lokalsamfundet har størst chance for at få en positiv respons, hvorefter følger opfordringen fra en ven, mens opfordringer fra sognepræsten har den laveste effekt.

Analyserne viser også, at de forskellige opfordringsgivere har forskellig grad af succes afhængig af, hvem de henvender sig til. Det er således især dem, der aldrig har været medlemmer af menighedsråd, der er modtagelige for en opfordring fra en i lokalområdet. Dette gælder også for de ikke-religiøse. I modsætning hertil er det især de meget religiøse, der svarer positivt på en opfordring fra sognepræsten. Sidstnævntes held med en opfordring er endvidere betinget af uddannelsen hos den, der modtager

opfordringen, forstået på den måde at chancen for en positiv respons er specielt lav, hvis henvendelsen er rettet til en person med en erhvervsuddannelse eller en kort uddannelse. Dette tyder på, at uddannelseskløften mellem præsten og den pågældende har en vis betydning.

Det viser sig også, at en opfordring fra kirkens folk (dvs. menighedsrådet eller præsten) i særlig grad har effekt, hvis den henvender sig til en person, der ikke er aktiv i det lokale foreningsliv. Det fremgår også, at en opfordring fra menighedsrådet i særlig grad får den ønskede effekt, hvis den er henvendt til en person med en lang eller mellemlang videregående uddannelse.

Det er også bemærkelsesværdigt, at opfordringen fra en ven har en lige stor betydning i alle de undersøgte grupper af folkekirkemedlemmer. Alle personer er altså lige modtagelige for en opfordring fra en ven, uanset om den person, der modtager opfordringen, er meget eller lidt religiøs, er aktiv eller ikke aktiv i det lokale foreningsliv, har været medlem af et menighedsråd eller ej, og uanset hvilken uddannelse, den pågældende har.

Typer af villige

Spørgsmålet er herefter, om dem, der er villige til at stille op til menighedsrådet, kan inddeles i nogle forskellige hovedtyper. Det viser sig at være tilfældet, idet undersøgelsens leder frem til følgende fem idealtyper:

- **De menighedsrådserfarne kandidater** (udgør 5,1% af alle villige) er nuværende eller tidligere medlemmer af et menighedsråd, som er villige til uden særlige opfordringer at stille op til en ny periode i menighedsrådet.
- **De kirkeligt og politisk aktive kandidater** (4,5%) er også villige til uden særlige opfordringer at stille op som kandidater, hvilket bl.a. hænger sammen med, at de på forhånd er aktive deltagere i det kirkelige liv.
- **De meget religiøse kandidater** (16,9%) har alle en høj grad af religiøsitet og har ikke tidligere siddet i et menighedsråd.
- **Civilsamfundets kandidater** (22,0%) er dem, der kun på opfordring fra en person i lokalområdet er villige til at stille op til menighedsrådsvalget.
- **Sidste-øjeblikskandidaterne** (10,1%) har ikke tænkt sig at stille op og er heller ikke modtagelige for en opfordring til at være kandidater. De er dog indstillet på at ændre holdning i den særlige situation, hvor menighedsrådet fortæller, at der ikke er kandidater nok, og at man derfor har brug for, at den pågældende stiller sig til rådighed som kandidat.

Som idealtyperne her er bestemt, viser det sig, at det er de kirkeligt og politisk aktive kandidater, der har anført markant flere motiver end de andre typer, mens de religiøse kandidater har anført færrest. Det kunne tyde på, at det er de kirkeligt og politisk aktive kandidater, der i højeste grad har gjort sig klart, hvad menighedsrådsarbejdet går ud på, og hvad de selv kan bidrage med i den sammenhæng. Og at de meget religiøse kandidater har nogle få, men meget tungtvejende grunde til at stille op.

Typer af uvillige

Det er også muligt at inddele gruppen af nej-sigere i nogle undergrupper, idet man kan operere med følgende fem typer:

1. **De ureflekterede**, som *ikke* har begrundet, hvorfor de siger nej. Den består især af folkekirkemedlemmer, som ikke er religiøse, som højst har haft én enkelt kontakt med kirken i det forløbne år, som aldrig har deltaget i et opstillingsmøde, og som ikke kender nogen, der er eller har været medlem af et menighedsråd. Med hensyn til kulturel orientering er de jordbundne, de pragmatisk eksperimenterende og de kulturelle generalister overrepræsenteret i denne gruppe.

De folkekirkemedlemmer, der har begrundet deres nej, kan opdeles i følgende grupper:

2. **De travle**, der alle siger, at de ikke har tid, og hvor hver femte ikke ved noget om menighedsrådsarbejdet. Her finder vi især midaldrende kvinder, dem der er lidt religiøse, folk med erhvervs- eller korte uddannelser samt dem, der er klassificeret som utraditionelle feinschmeckere.
3. **De uinteresserede**, hvor 50% ikke ved noget om menighedsrådsarbejdet og cirka hver tredje ikke interesserer sig for folkekirken daglige forhold. Denne gruppe består især af mænd, der ikke er religiøse og har haft få forskellige kontakter til kirken i 2015. Deres sidst afsluttede uddannelse er ofte gymnasiet og den mest udbredte kulturelle orientering er klassificeret som pragmatisk eksperimenterende.
4. **De socialt fremmede**, der alle siger, at de tror, at de ikke ville føle sig socialt hjemme i et menighedsråd. Det er også denne gruppe, der har den klart største andel, der tror, at menighedsrådsarbejdet er kedeligt. Gruppen består i særlig grad af unge folkekirkemedlemmer og – til dels som følge af dette – dem, der ikke har afsluttet en uddannelse efter folkeskolen. De jordbundne er den kulturelle orientering, som er mest overrepræsenteret i denne gruppe.
5. Den sidste gruppe er kendetegnet ved, at alle har anført **andre grunde** i et særligt skrivefelt, og at man ellers ikke har markeret ret mange af de øvrige motivmuligheder. Gruppen består især af ældre, finkulturelle og personer med videregående uddannelser. I denne gruppe er de meget religiøse og dem med mange forskellige kontakter til folkekirken også stærkt repræsenteret. Dette er ikke overraskende, da en betydelig del af de andre grunde er, at man selv tidligere har været menighedsrådsmedlem eller er i familie med en, som er det.

Det viser sig, at type 1 (de ureflekterede) og type 5 (de, der har anført andre grunde end de standardsvar, som spørgeskemaet gav mulighed for at give) på flere punkter udgør *modpolerne* blandt de fem typer: Mens 1) er de mindst religiøse, er 5) de mest religiøse; mens 1) er de mindst aktive i det lokale foreningsliv, er 5) de mest aktive; mens 1) ligger næsthøjest med hensyn til den kortest mulige uddannelse, har 5) den største andel med længerevarende uddannelser, og mens 1) har den største andel af personer under 50 år, har 5) den største andel over 64 år.

Perspektiv

Det er regeringens "Udvalg om menighedsrådsvalg og fremtidig valgform", der har bedt om at få undersøgelsen gennemført. Udvalget har til opgave at komme med forslag til, hvordan valg til menighedsråd fremover bør gennemføres.

Baggrunden for udvalgets arbejde er ifølge Kirkeministeriet, "at menighedsrådene er inde i en udvikling, der giver anledning til bekymring for det demokratiske fundament, som menighedsråd og den øvrige organisatoriske opbygning af forvaltningen i folkekirken bygger på. Det ses bl.a. ved, at antallet af afstemningsvalg er faldende, stemmeprocenten er lav de steder, hvor der afholdes afstemningsvalg og antallet af menighedsråd, der enten skal have nyvalg, fordi der ikke indleveres nogen gyldig kandidatliste, eller som ikke bliver fuldtallige ved det ordinære valg, er stigende. En af årsagerne til denne udvikling er, at det er blevet vanskeligere for menighedsrådene at finde kandidater til at stille op til menighedsrådet."

Ud over at indgå i udvalgets videre arbejde med en evt. ændring af loven om menighedsrådsvalg kan undersøgelsen forhåbentlig inspirere menighedsrådene til allerede nu at overveje, hvad der skal til for at gøre flere folkekirkemedlemmer interesseret i det lokale kirkelige arbejde. De forskellige typer af villige og uvillige kan lægger op til, at kirkens kontakt til medlemmerne bør differentieres mere, end det allerede sker. Og undersøgelsens påvisning af, at medlemmernes tilknytning til kirken i tiden forud for menighedsrådsvalget er væsentligt for kandidatvilligheden, understreger betydningen af, at det både vil gavne dette fremtidige valg og det aktuelle kirkelige liv, hvis menighedsrådet allerede nu lægger vægt på at inddrage mange frivillige i det lokale kirkelige arbejde.

Undersøgelsen er offentliggjort i bogen *Kandidatvillighed – at være eller ikke være kandidat til menighedsrådet* (2017) og [kan hentes her](#).

